

A HITREJUTÁS ÚTJA

„Wiko” nyomda-műintézet, Kassa.

A HITREJUTÁS ÚTJA

Sexly Koltánék
névvel

1946. nov. 24. - dec. 1.

P. Koltán

ELŐVIZ
EVANGELIUMI KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 1943

**Túróczy Zoltán előadásai
az Evangélikus Testvéri Szolgálat
gyenesdiási férfi-evangéllzációján
1942 augusztusában.**

Kiadásért vitéz Sréter Ferenc felel.

Nyomta „WIKO” nyomdai műintézet, Kassa.

„Az Úrnak anygala pedig szóla Filepnek, mondván: Kelj fel és menj el dél felé, arra az útra, mely Jeruzsálemből Gázába megy alá. Járatlan ez.

És felkelvén, elméne. És ime egy szerecsen férfiú, Kandakénak, a szerecsenek királyasszonyának hatalmas komornyikja, ki az ő egész kincstárának felügyelője vala, ki feljött imádkozni Jeruzsálembe;

És visszatérőben volt és az ő szekeren ült vala, és olvasá Ésaiás prófétát.

Monda pedig a Lélek Filepnek: Járulj oda és csatlakozzál ehhez a szekérhez!

Filep azért odafutamodván, hallá, amint az Ésaiás prófátát olvassa vala. És monda: Vajjon érted-é, amit olvasol?

Ő pedig monda: Mimódon érthetném, ha csak valaki meg nem magyarázza nékem? És kéré Filepet, hogy felhágván, üljön mellé.

Az írásnak helye pedig, melyet olvasott, ez vala: Mint juh viteték mézsárszékre, és mint a bárány az ő nyíróje előtt néma, azonképen nem nyitotta fel az ő száját.

Az ő megaláztatásában az ő ítélete elvétellett, az ő nemzetségét pedig kicsoda sorolja el? mert elvételtek a földről az ő élete.

Felevén pedig a komornyik Filepnek, monda: Kérlek téged, kiről mondja ezt a próféta? Magáról-é, vagy más valakiről?

Filep pedig száját megnyitván, és elkezdvén ezen az íráson, hirdeté néki a Jézust.

Mikor pedig menének az úton, jutának egy vízhez; és monda a komornyik: Imhol a víz; mi gátol, hogy megkeresztelkedjem?

Filep pedig monda: Ha teljes szívből hiszel, meglehet. Az pedig felelvén, monda: Hiszem, hogy a Jézus Krisztus az Isten Fia.

És megállítá a szekeret; és leszállának mindketten a vízbe, Filep és a komornyik, és megkeresztelé őt.

Mikor pedig a vízből feljöttek, az Úrnak Lelke elragadá Filepet; és többé nem látta őt a komornyik, mert tovább méne az ő útján örömmel.

Filep pedig találtaték Azótusban; és széjjeljárva hirdeté az evangyéliomot minden városnak, miglen Cézáraába juta."

Ap. Csel. 8 : 26—40.

Az Istent kereső ember.

Kandakénak a szerecsenek királyasszonyának komornyikjáról szól ez a történet. Hatalmas ember, hiszen a királyasszony egész kincstárának felügyelője. Ha ma élne, pénzügyminiszternek neveznék. Gazdag is, máskülönben nem utazhatott volna Szerecsenországból Jeruzsálembé csak azért, hogy a templomba mehessen. És okos ember is. Tud olvasni. Előkelő urak még a középkorban is sokszor irattak íródeákkal, mert maguk csak a nevüket tudták aláírni. Mindezek felett vallásos ember is, máskülönben nem ment volna a templomba imádkozni Jeruzsálembé.

Ha valakinek közülünk ilyen értékei lennének, azt mondanánk rá, hogy milyen boldog ez az ember! Szerecsenország pénzügyminisztere mégis boldogtalan. Azért megy Jeruzsálembé, mert valamit keres. Aki keres, annak hiányérzete van. Akinek hiányérzete van, az boldogtalan. Ez a hiányérzet hajtja őt Jeruzsálembé. Nem kirándulni megy.

Mi lehet Jeruzsálemben, ami otthon nincs meg neki? Az a körülmény, hogy a templomba megy, azt mutatja, hogy azt gondolja: ott lehet az a valami, ami hiányzik neki. Ott kell lennie annak a plusznak, aminek megtalálását otthon nem remélheti.

A szerecsen főembernek Isten hiányzik. Istenei vannak néki, de Istene nincsen. Bálványa van, nem is egy, de érzi, hogy azok közül egyik sem az igazi

Isten. Ezért keresi az igazit. Az a meggyőződése, hogy **Isten életszükséglet.** Nélküle nem tud az ember megélni. Nyugtalan a szívünk, míg csak meg nem nyugszik Öbenne.

Hiányérzetünk nekünk is van. Lehet, hogy magam sem tudom, mi az, ami hiányzik, csak érzem, hogy valakinek kellene lennem, másnak, mint most. Ez a nyugtalanító hiányérzet olykor szórakozásba kerget, olykor bűnbe, máskor „szent” cselekedetekbe, zárándoklásba. Tudod, mi hiányzik, miért ez a nyugtalanság, ez a konferenciáról-konferenciára hajtó vándorörszton? Istenem nincsen! Ez a baj igazi oka, akármilyen mászt fogalmazok is meg ok gyanánt.

Ámós 5:4-ben így szól az Úr Isten: „**Engem keresetek és éltek!**” Életkielégülés tehát csak Istennél van. Lehet jó az életem villanykörtéje, mégis minden sötétség az életemben, mert a békességnek, a fénynek, a nyugalomnak, a harmóniának középpontjával, az élő Istennel megszakadt az összeköttetésem. Nincsen Istenem. Isten van, csak ez az Isten nem az enyém. Rajtam pedig csak az én Istenem segíthet. Tudom, hogy hiányérzetemre van kielégülés, csak nincsen a birtokomban.

* * *

Hát miért nem az enyém? Azért, mert eldobtam magamtól. A bűneim miatt nem az enyém. Ezt nem látja a szerecsen főember. Elindul Istent keresni, de azt hiszi, hogy a földrajzi helyet kell megcserélnie, s nem tudja, hogy a szívét kellene kicserélnie. Csak hiányérzete van, de kettőségérzete még nincsen. Még nem látja, hogy rabja a bűnnek.

Ma is sokan és sokszor próbálják Istent úgy megtalálni, hogy kikerülnek a bűn kérdését. Keresik Istent

az embermentes természetben, a diszharmonia mentes szépségekben, gyönyörű tájakban, festményekben, szobrokban, zenében, költészetben, múzeumokban. Nem kétséges, hogy mindezek tudnak szerezni bizonyos lelki emelkedettséget, csak hogy akik így keresik hiányérzetük kielégülését, azok bódítószerezrel akarják gyógyítani a bajt, bódítószerez pedig csak ideig-óráig való enyhülést hozhat, ellenben gyógyulást nem. **Istent a bűntudat kikerülésével nem lehet megtalálni.**

Sokan vannak, akik sejtenek valamit ebből az igazságból s ezért a jócselekedetekben keresik Istent. Azt gondolják, hogy az ennek a belső, nyugtalanító hiányérzetnek az oka, hogy nem elég „jó” s ezért elindulnak az áldozatos szeretetszolgálat útján. Tiszteletreméltó és sokakat megszegényítő, amit felmutatnak. Tényleg boldoggá is teszi őket, ha mászt boldogíthatnak. A hálakönnyek csillogásától mintha kiteljesednék az életük. De azután egyszer csak elkezdi hűlni a szívük. Csalódnak azokban, akikkel jót tesznek, azokban is, akiktől jót várnak s végül önmagukban is. Megismerik a rászorultakban az irgalmasság élősdi-jeit, a jobbmódúakban a köszívű ember fiait, önmagukban a jószívűségében tetszelgő hiú embert, vagy a mechanizmussá hűlt szociális gépet. Erre oly keserű lesz a szájuk íze, hogy megütálják az egész életet s zordan visszavonulnak forogva a csalódás keserű levében s panaszzolgatva állandóan: Minden hiábavalóság. Bizony, nem lehet Istent a bűntudat kikerülésével megtalálni.

Sokan vannak, akik mélyebbre szállnak s erkölcsi síkon keresik életük kiteljesedését. Hősi elszántsággal rántják ki akaratuk kardját bűneik ellen. Megpróbál-

nak erős elhatározással szakítani mindennel, ami ellen erkölcsi érzékük tiltakozik. Fogadalmakkal, esküvésekkel erősítgetik gyenge akarataikat, majd megpróbálnak apránként leszokni a bűnről. Aztán örök búcsúzkodással mindig holnapra halasztják az új élet kezdetét. Végül elkeseredetten látják be, hogy a pokol felé vezető út az önerejében bízó ember jószándékával van kikövezve. Jól látják, hogy a bűn kikerülésével nem lehet Istent megtalálni, szembe is néznek a bűn kérdésével, de megoldani nem tudják.

Nem lehet csodálkozni azon, hogy ezek után sok olyan ember is akad, aki az emberben élő őshiányérzet kielégülését a vallásos és egyházi életben keresi. Érti, hogy kiszakadt az Édenből s ez az, ami hiányzik neki. Botorkálva megindul az Éden kapuja felé. Keresi az elhagyott Istent, de nem azt, aki ellen fellázadt, akit bűnével megsértett, nem a szent Istent, hanem a Gondviselőt, aki őt mindennel ellátja s könnyűvé teszi számára az életet. Keresi azt az Istent, aki neki szolgál, de nem kell neki az az Isten, aki tőle vár szolgálatot. Keresi azt az Istent, akinek ő parancsolhat, de nem kell neki az az Isten, aki az embernek osztogat parancsokat.

Ez az emberformálta Isten tehetetlen a bűnnel szemben. Tud adni romantikus ellágyulásokat és naív vigasztalást, ha fáj az élet és üresnek érzi magát az ember, de nincs ereje ahhoz, hogy megszabadítson a gonoszságaimtól.

* * *

A szerezcsen pénzügyminiszter kereste az Istent, de nem találta meg. Tulajdonképpen jó helyen kereste és mégsem találta. Ez a tragédiája mindazoknak, akik a

bűn problémájának megkerülésével akarják megtalálni Istent.

Meg kell azonban őszintén mondanunk azt is, hogy Isten emberi oldalról egyáltalában sohasem található meg. Elrejtett az Isten. Ember soha meg nem találhatja. Ahogy van színvakság, úgy van Istenvakság is. A bűn megvakította az embert Isten meglátása szempontjából. E földről a mennybe, Istenhez, nem vezet út.

Milyen borzasztó keresni valamit és nem találni! Még borzasztóbb valakit keresni és nem találni! Ezer-szer borzasztóbb keresni Istent és nem találni meg!

És mégse essünk kétségbe, ha hiába keressük Istent! **Isten megtalálásához az út a kétségbeesésen keresztül vezet.** Az istenkeresésben tanácstalanul vergődő, kétségbeesett emberhez két üzenetet küld Isten: Ne hagyjátok abba a keresést, „mert Isten az, aki munkálja bennetek mind az akarást, mind a munkálást jó kedvéből” (Fil. 2:13). És: „Közeledjete Istenhez, és közeledni fog hozzátok” (Jakab 4:8).

Az embert kereső Isten.

Nemcsak az ember nem tud élni Isten nélkül, hanem Isten sem tud élni ember nélkül. Hiányzik neki az ember, — ha hiányzik.

Pedig Ő a mennyben lakik, ahol — úgy hisszük — nincs hiányérzet. Nincs is ott hiányérzet, ..., de csak az üdvözített embernél. Az üdvözítő Istennél azonban van. Hiányzik neki a még hitre nem jutott ember.

Pedig Ő gazdag Isten. Kövekből is teremthet magának fiaikat. Mégis hiányzik neki az ember.

Ha nem így volna, nem folytatódna a történet úgy, amint folytatódik.

Elindul a szerecsen főember Jeruzsálemből hazafelé. Hazamegy anélkül, hogy megtalálta volna Istenét. Ugyanakkor elindítja Isten Samáriából egyik emberét a szerecsen főember után. Nem valami ráérő embert küld utána. Samáriában ugyanakkor nagy ébredés van. Sokaság gyűl össze mindig az ige hallgatására s egy szívvel-lélekkel figyelmez azokra, amiket hall. Jelek követik az ige hirdetését. Tisztátlan lelkek távoznak a megszállott lelkekből. Nagy öröm tölti el a népet. Simon varázsló is a hívőkhöz csatlakozik. (Ap. csel. 8:5—25.) Az egész ébredésnek emberi vezére Filep. Isten ezt az embert szólítja ki a munkából. Samáriában fehérek a tájak az aratásra s ő mégis a Gáza felé vezető járatlan útra küldi el az aratás vezérét. Nem elég világos bizonyíték-e ez arra, hogy mennyire

hiányzik Istennek a szerecsen főember s mennyire keresi őt azért, hogy magáévá tegye?

Nemcsak ez a történet az egyedüli, amelyik az embert kereső Istenről beszél minékünk. Lukács evangéliumának 15. fejezetében is otthagya a pásztor 99 bányát, mert nem tud belenyugodni abba, hogy hiányzik egy s elindul keresni. Ugyanabban a fejezetben a szegény asszony sem tud belenyugodni abba, hogy elgurult egy drakmája, hanem mindent felforgat azért, hogy megtalálja.

Hogy emögött a kereső munka mögött milyen nagy a keresésre indító hiányérzet, azt őt szempont kiemelésével lehet megmérni.

A hiányérzet nagyságát meg lehet mérni azon, hogy milyen kicsiny hiányra reagál már a szív. Istennek annyira hiányzik az ember, hogy **egy** ember is hiányzik. Ezért küldi Filepet **egy** ember után. Ezért megy a pásztor **egy** eltévedt bányát után. Ezért keresi a szegény asszony az **egy** drakmát is.

Másodszor a hiányérzet nagyságát mindig meg lehet mérni azon, hogy mi minden nem tudja elfelejtetni a hiányérzetet. Az igazi hiányérzetnél sohasem tudja elfelejtetni az, ami van, azt, ami nincs. A pásztornak hiába van 99 bányája, a századik után indul, hogy megkeresse. A példázatbeli asszonynak is hiába van 9 drakmája, a tizedik után sóvárog. A tékozló fiú atyjának bánatát sem tudja eloszlatni az, hogy az egyik fiú otthon maradt vele, mindig az után sóvárog, aki elhagyta őt. Istennek annyira hiányzik az az ember, aki nem az övé, hogy utána való vágyódását, szíve bánatát nem tudja elfelejtetni sem az angyalok serege, sem a hívők tábora.

Harmadszor azon lehet megmérni a hiányérzet nagyságát, hogy milyen erőszakosan tör valaki a hiányérzet kielégítésére. A szerencsén főember történetében is egy szekéren haladó embernek küldi utána Isten Filepet. A szerencsén főember szekere előtt bizonyonnyal jóvérű paripák voltak, Filep pedig gyalog járt. Lehet-e emberi józan számítás szerint remélni azt, hogy Filep, a gyalogos, utoléri a szerencsén főember kocsiját? Csak azok cselekszenek ilyen észszerűtlenül, antilogikusan, akik nem az értelmükkel vetnek számot, mikor cselekszenek, hanem szenvedélyük hajtja őket. Ilyen, minden józan megfontolással szembeszálló módon dolgozik az iszákos az italért, a morfinista a morfiúmért. Ilyen szenvedélyesen sóvárog Isten az ember után.

A nagy vacsoráról szóló példázatban (Luk. 14: 16—24) annyira nem bírja a nagy vacsora gazdája az üres helyek látását, hogy ezt a parancsolatot adja a szolgájának: „**Kényszeríts bejönni mindenkit, hogy megteljen az én házam.**”

Negyedszer megméri a hiányérzet nagyságát az az áldozat, amelyet hajlandók vagyunk meghozni azért, hogy hiányérzetünk kielégíttessék. Isten hajlandó feláldozni a samáriai ébredést a szerencsén főember megtéréseért. De hajlandó volt feláldozni egyetlen egyszülött Fiát is azért, hogy üdvössége legyen az elkárhozottaknak. Isten mindig hajlandó feláldozni azokat, akik az övéi, azokért, akik még nem az övéi.

Otödször meg lehet mérni a hiányérzet nagyságát azon, hogy milyen öröm születik a hiányérzet kielégülésekor a szívben. Lukács evangéliumának 15. fejezete szerint egyetlen ember megtérése olyan öröm

Isten számára, hogy egyedül nem tudja elhordozni. Összehívja angyalait s úgy örvendeznek együtt egyetlenegy ember megtérése fölött.

Ennyire hiányzom én is Istennek. Ennyire keres engem is. Ennyire vár haza.

* * *

Hogyan keresi Isten az embert?

Úgy keresi, hogy hívja. A szerencsén főembert is Ő hívja ei. Hamarább keresi tehát őt, mint ő az Istent. Jeruzsálembé hívja őt. Vannak ugyanis helyek, ahol Isten találkozni akar az emberrel s ezt nem az ember jelöli ki, hanem Isten. Meghívását legtöbbször nem is érezzük Isten meghívásának. Nyoma sincs a bibliában annak, hogy hogyan jutott a szerencsén főember arra a gondolatra, hogy Jeruzsálembé menjen. Ha egy evangélizáció, vagy egy konferencia résztvevőit végigkérdegetnénk, hogy miképpen jutottak el az evangélizációra, vagy konferenciára, a legkülönbözőbb feleletet kapnánk. Az egyiket egy meghívó, a másikat egy baráti szó, a harmadikat talán egy átszenvedett nagy éietfájdalom, a negyediket talán egy érte mondott imádság hozott el, de mindezekben Isten hívó szava csendült fel.

Továbbá úgy keresi Isten az embert, hogy utána-megy. Egy ember képében megy utána. Ez az ember nem mindig hozzáillő társadalmi osztályú. Talán nem is mindig tudja eltalálni az illendő magatartást, de minden esetlensége és esetleges tapintatlansága dacára is az Isten megbízottja.

A szerencsén főember után is egy egyszerű embert, Filepet küldi Isten. A főember szemében a poros vándor akár csavargónak is látszhatik, amint veritékben és

porban úszva, lihegve utoléri a kocsit. A mód, ahogyan vele beszédbe elegyedik, szintén nem felel meg az általános illemszabályoknak, de a következmények mégis azt mutatják, hogy Filep Isten kereső szeretetének az eszköze.

Melyikünknek nem volt még ugyanilyen tapasztalata? Hány találkozásnál kellett éreznünk azt, hogy egy-egy emberen keresztül Isten nyúl utánunk! Nem volt mindig rokonszenves a találkozás, sokszor talán bosszankodtunk is miatta, vagy legalább is botránkoztunk felette, de később világosan meg kellett látnunk, hogy ezen a gyarló eszközön keresztül is Isten nyúlt utánunk, aki utánunk jön, járatlan utakra, kietlen vidékekre, oda is, ahol azt gondoljuk, teljesen egyedül vagyunk.

A szerecsen főember története továbbá azt is mutatja, hogy Isten úgyis keresi az embert, hogy kudarcokba kergeti. Kandáké minisztere tulajdonképpen eredménytelenül jár Jeruzsálemben. Istent nem találja meg, csak egy biblia-részt kap, de azt sem érti. Keserves állapot az ilyen kudarcban való vergődés, de enélkül nem fordulunk Isten felé. A szerecsen főembert is a kudarc által készíti elő Isten arra, hogy ne érezze sértésnek, mikor Filep fel meri előtte vetni a kérdést: „Vajjon érted-é, amit olvasol?” Minket is azért enged sokszor Isten a kudarc zsákutcájába, hogy belássuk: vízszintesen nincs többé szabadulás, csak felé szabad az út, Isten felé.

Ha szoltunk is már róla, mégis, itt is még egyszer reá kell mutatnunk arra, hogy a szerecsen főember történetének tanúsága szerint Isten úgy keresi az embert, hogy feláldoz érte másokat. A samáriai ébredés-

ből emeli ki Filepet s ezzel a világ szemében észszerűen tékozlással pazarolja az erőket. E világ bölcsesége szerint Filepet Samáriában kellett volna hagyni, mert ott több ember számára lehetett volna döntő jelentőségű a szolgálata, míg itt csak egy emberről lehet szó. Istennek azonban mindig ez a munkamódszere. A tudós teológus, orgonaművész és orvos Schweitzert kimozdítja Európából s elküldi Afrikába, ahol primitív körülmények között gyógyítgat vérbajos, nyomorult feketéket s hirdeti nekik az evangéliumot. A szeretet ugyanis sohasem számolgtat, hanem mindig boldogan tékozol. A golgotai kereszt sem más, mint ennek a csodálatos kereső szeretetnek bizonyossága. Egyszülött Fiát is hajlandó feláldozni Isten azért, hogy megkeresse és megtalálja az embert, aki elveszett.

A szerecsen főember történetében ennél a pontnál önkéntelenül felmerül az ember lelkében az a kérdés, hogy ha az Istent kereső szerecsen főembert kereste az Isten is, miért várt a találkozással a Gáza felé vezető járatlan útra való térésig s miért nem ajándékozta meg a főembert a vele való találkozással már Jeruzsálemben. Olyan kérdés ez, amelyre mi nem tudunk válaszolni. Az időket és az alkalmakat az Atya a maga hatalmába helyezte (Ap. csel. 1:7). Tény azonban az, hogy a kereső Isten sokszor vár és megvárakoztat. Tapasztalatunk szerint ez a várakozás nem előszobáztatás az Isten részéről. Nem azért várat magára, hogy előkelőségét ezzel is mutogassa. Ha várat, mindig azért várat, mert szeret és minden módon meg akar menteni. Istennel ugyanis kétféleképpen lehet találkozni. Lehet találkozni a kegyelmes Istennel és lehet találkozni az ítélő Istennel. Isten azt akarja, hogy kegyel-

mével találkozhasam s azért vár arra, hogy jószándékaim önelégültségéből kigyógyulva, kudarcaimban összetörve, megnyilják a fülem és a szívem Isten megszólító kegyelmének meghallására és befogadására.

Igy keres az Isten szerelme engem is. Szabad-e megvárakoztatnom ekkora kereső szerelmet?!

Az érthetetlen ige.

Istent keresi a szerecsen főember. A szerecsen főembert is keresi az Isten. Mégis Isten nélkül indul Jeruzsálemből hazafelé a főember. Útja látszólag hiábavaló volt. Jeruzsálemben nem istenélményt kap, mint Pál a damaszkuszi úton, csak egy egyszerű könyvet. Még csak nem is az egész bibliát. Valószínűleg csak egy bibliarészt, Ezsaiás próféta könyvét. Az élő Istent kereste s holt betűket kapott helyette. Talán elragadtatásokat, látomásokat várt s helyette egy könyv jelentéktelen realitását szorongatja kezében. Talán túlaradó érzéseket várt. Azt várta, hogy szavakban kifejezhetetlen boldog érzések áradata fog feltörni a szívéből, mint valami gejzír a föld mélyéből, s ezek helyett a nagy érzések helyett egy gondolkodásra kényszerítő, értelmi próba elé állító egyszerű könyvet kap. Ennyivel is haza tud menni. Nem dobja bosszúsan, lekicsinyelve félre, hanem elkezdí olvasni. Nem volt könnyű számára, hogy túltegye magát azon a csalódáson, amit számára a jeruzsálemi út jelentett. Ahhoz képest, amit várt, bizonynal nagyon kicsi és szürke az, amit kapott: egy bibliarész. Ennek a lelki nehézségnek a dacára is elkezdí olvasni.

Olvasás közben új nehézsége támad. A lekicsinyelt biblia érthetlenné válik számára. Pedig a szerecsen főember értelmes ember. Ha nem volna értelmes, nem lett volna belőle Kandaké királyasszony

egész kincstárának felügyelője. Mégis kénytelen belátni, hogy ha valaki meg nem magyarázza neki az írást, magától sohasem fogja tudni megérteni.

Nem juthat hitre az az ember, aki ezen a ponton zátonyra jut. Nem lehet ugyanis élő, igaz hitre jutni a biblia nélkül. Aki nem tud túljutni azokon a bibliában és önmagában lévő nehézségeken, amelyek ebben a vonatkozásban eléje tornyosulnak, az sohasem fog hitrejutni. **Isten az ígében akar velünk találkozni** s akinek ez nem eléggé magasztos, nem eléggé Istenhez méltó, túl közönséges, vagy túl érthetetlen, az sohasem fog élő, igaz hitre jutni.

A szerencsén főember hitre jutott, mert az egyszerű és mégis érthetetlen ígén nem botránkozott meg, hanem olvasta azt.

* * *

Az az ember, aki a bibliát először veszi kezébe, egy sereg nehézséggel találja magát szembe, mint a szerencsén főember.

1. **A biblia régi könyv.** Kereken 3000 esztendőre teszik azt az időt, amely minket a biblia legrégebbi könyvétől elváltat s több mint másfélezer év választ el a legújabb könyvétől is. Egy ilyen régi könyvnek a megértése természetesen nehezebb, mint egy mai könyvé, vagy a közelmúlt valamelyik könyvéé. Minél távolabb van tőlünk a múltban egy világ, annál kevésbé ismerjük a földrajzi, történelmi és személyi körülményeket s annál nehezebb kellő régiségtani, történelmi s földrajzi ismeret nélkül egy ilyen korból származó könyvnek a megértése.

2. Ezenkívül **a biblia sokrétű könyv.** Korszakok, szerzők és tárgy szempontjából is sokrétű. A szentírás

könyveit kb. 1300 év folyamán írták. Tehát különböző korszakok tükröződnek benne vissza.

Ezenkívül szerzőik is különbözők. Ámos pl. egyszerű pásztorember, Péter halász, Dávid és Salamon ellenben király. Jeremiás előkelő papi családból származik, Lukács orvos, Pál írástudó. El lehet azt képzelni, hogy ilyen különböző származású, gondolkodású és műveltségű emberek milyen különböző módon írnak.

Sokrétű a biblia tartalma szerint is. Vannak benne történeti könyvek, mint pl. Mózes öt könyve, vagy az evangéliumok. Vannak benne költői alkotások, mint pl. Dávid zsoltárai. Vannak benne prófétai könyvek. Nem lehet csodálkozni azon, hogy a különböző tartalmú könyvek különböző nehézségeket jelentenek a bibliaolvasó ember számára. A történeti könyvekben sokszor megakad azért, mert nem ismeri annak a kornak történeti helyzetét, melyből a történet való. A költői alkotásoknál sokszor megzavarja az, hogy nem ismeri költői nyelvét, képeit, hasonlatainak jelentését annak a kornak, amelyből a költői alkotás származik. A prófétai könyveknél a jelképes prófétai nyelv s a látomásos okoznak sok nehézséget.

3. **A biblia bizonytalan szövegűnek mondott könyv.** Keletkezésekor még nem volt könyvnyomtatás. Kézi másolással lehetett csupán sokszorosítani. Bármilyen nagy gonddal történt is a másolás, mégis elkerülhetetlen volt, hogy évszázadok, sőt évezredek során ne csúszzanak be elírások a másolás alkalmával. Ennek következtében az egyes szövegek között itt-ott eltérések vannak. Az eredeti szövegnek megállapítása nemcsak azért nehéz, mert az ó- és újszövetségi kéz-

iratok száma ezernél több, hanem azért is, mert a legelső kéziratok elvesztek. Szorgos tudósok serege dolgozott s dolgozik azon, hogy a biblia eredeti szövegét megállapítsa. Ez az ú. n. bibliakritika. Az a bibliaszöveg tehát, amely ma előttünk áll, tudós összmunka eredménye.

A biblia szövegének ezt a kritikáját a hitetlen emberek mindig felhasználták arra, hogy minden olyan szentírási helyre, amely kellemetlen az óember számára, ráfogják, hogy az csak későbbi betoldás. Az ilyenek szokás szerint mindig hangosabbak, mint azok a csendben dolgozó hívő tudósok, akik áhítatos tisztelettel dolgoznak a biblia eredeti szövegének a rendelkezésükre álló lehetőségek között legbiztosabb megállapításán. Ez a hihetetlen bibliakritika sok embert akasztott már meg a biblia olvasásában.

4. A legtöbb biblia fordítás. Eredeti nyelvén, héberül és görögül, nagyon kevés ember olvashatja. Arra vagyunk kényszerülve, hogy fordításban olvassuk, a fordítás azonban természetesen sohasem az eredeti. Minden fordító — bármennyire alázatosan fordít is — természetesen mindig ad valamit önmagából is s ezért az a tény, hogy a legtöbb ember csak fordítás közvetítésével juthat hozzá Isten ígétéhez, szintén egyik nehézsége a biblia megértésének.

5. Nehézsége a biblia megértésének az is, hogy a bibliának egészen különleges nyelve van. Érthet valaki héberül és görögül, olvashatja eredetiben a szentírást s lehet, hogy mégsem tud vele mit kezdeni, mert idegen előtte a biblia nyelve. Van ugyanis a bibliának is ú. n. formanyelve, mint ahogy a zenének is van formanyelve. Aki érti a zene formanyelvét, az

megérti a zene beszédét emberi beszéd nélkül is. Megérti, hogy most talán a szerelem vágya eseng a hangszeren, azután a féltékenység viharai zúgnak benne, majd a békesség harmóniai csendülnek meg. Mindez azonban olyan ember számára, aki a zenei formanyelvet nem érti, idegen marad. Hallja a zenét, talán gyönyörködik is benne, de sejtelve sincs, hogy miről szól. Így van egy sereg ember a bibliával is. Ezért nem tud mit kezdeni vele.

6. A biblia azzal az igénnyel lép fel, hogy Isten kijelentése. Azt mondja önmagáról: „**A teljes írás Istentől ihletett**”. (II. Tim. 3:16.)

Ez az igény is sok bibliaolvasót zavar meg. Ha a biblia nem volna más, mint különböző embereknek Istenről való bizonyágtétele, akkor is áldott könyv lenne s akkor egyszerre magyarázatot találna mindaz a korhoz és íróhoz kötöttség, ami az egyes szentírási könyveken világosan látható, de ami sokszor zavarja azt az embert, aki a bibliát Isten önmagáról szóló kijelentésének akarja tekinteni a biblia kijelentett igénye szerint. Sok bibliaolvasónak okozott már nehézséget az, hogy Isten ihletése és az ember milyen viszonyban van egymással. Csatornája-e csupán az ember Istennek, amelyen keresztül beömlik esőként ebbe a világba Isten áldása, vagy pedig földréteg, amelyen keresztül szívódik a felülről aláhulló eső? A csatorna semmit sem ad hozzá az esővízhez, a földréteg azonban hozzáadja a benne feloldható anyagokat s így születnek meg a gyógyforrások.

Nehéz alázatosan beletörődni abba, hogy a szentírás egyszerre Isten beszéde és ember beszéde is.

7. A biblia azzal az igénnyel lép fel, hogy Isten

napi-parancskönyve, lábainknak szövéténeke és ösvényünknek világossága (Zsolt. 119:105). A biblia tehát Isten ajka, amellyel naponta bele akar szólni az életembe. Egészen gyakorlati és egészen személyesen nekem szóló könyv. Ez is sok bibliaolvasót zavart már meg. Sehogysem tudják belőle kiolvasni Isten parancsát, vagy tanácsát, mert Isten nem úgy közli akaratát velünk, mint a különböző mesterségbeli segédkönyvek, melyek a, b, c-be szedett címszók alatt közlik velünk pontosan, hogy mikor mit kell csinálni.

* * *

Vannak a bibliaolvasásnak olyan nehézségei is, amelyek nem a bibliában, hanem az olvasóban rejlenek.

1. **A bibliában mindent Jézusra kell értenem.** Ez a biblia kulcsa. A szerencsén főember is azért nem érti a bibliát, mert nem tudja, hogy a biblia mindig Jézusról beszél. A biblia nem erkölcsstan, hanem Krisztusról szóló bizonyágtétel. Lukács evangéliumának 24-ik részében az emmausi tanítványok előtt világosítja meg Jézus ezt a tételt, mikor megmagyarázza nekik Mózesről kezdve a prófétákon át, hogy minden Krisztusról beszél. Tehát nemcsak az újtestamentum beszél mindig Jézus Krisztusról, hanem az ő is.

2. **A bibliában mindent magamra kell értenem.** A biblia úgy beszél Jézusról, mint aki az én megváltásomra jött el. A szerencsén főember is azért nem érti a bibliát, mert úgy olvassa Ezsaiás könyvét, mintha abban reá egyáltalában nem vonatkozó történetről volna szó. Aki nem magára vonatkoztatva olvassa Isten ígését, az ne csodálkozzék, hogy előle a biblia elrejtí önmagát.

3. **Imádkozva kell olvasnom.** A szerencsén főember

is azért nem érti meg, hogy kiről szól Ezsaiás próféta, mert úgy nyúl hozzá a könyvhöz, mint más könyvhöz: abban a meggyőződésben, hogy saját értelmi képességénél fogva meg fog tudni birkózni annak tartalmával. A biblia világának feltárása mindig kegyelem, amiért imádkozni kell.

4. **Engedelmesen kell olvasnom.** A biblia meg nem értésének a legtöbbször nem értelmi, hanem erkölcsi nehézségei vannak. Nem az ostobasága miatt nem érti az ember, hanem a gonoszsága miatt. Nem azért, mintha nem tudná, miről van szó, hanem azért, mert nem akarja megérteni. Kellemetlen és kényelmetlen számára az, amit a biblia mond. Ezért kell mindig úgy olvasnom, hogy az írás tekintélye előtt már előre feltétlenül meghajlok. Nem föléje hajlok és nem gondolkodom fölötte, hanem leülök alája és hallgatom. Aki mindig engedelmeskedik annak, amit megért a bibliából, mindig meg fogja majd engedelmeskedése után érteni azt is, amit azelőtt nem értett meg.

A szerencsén főemberben is ott volt ez az előzetes engedelmes készség. Nem tudja még, hogy mit kapott Ezsaiás könyvében, de enged Isten Szent Lelke indításának, mely kezébe akarja adatni a bibliát. Nem tud várni, míg hazaér, a kocsin elkezd olvasni. Nem unalomból rontja a szemét az olvasással. Ha unalomból olvasná, már régen abbahagyta volna. Mire Filep odaér, már az 53-ik fejezetet olvassa Ezsaiás könyvéből. Nem érti és mégis olvassa. Az ilyen léleknek felptantja Isten a titkok zárját.

* * *

Isten adhat élményt is azoknak, akikkel találkozni akar, az általános azonban az, hogy ígében keresztül

akar találkozni az emberrel. Jézus is küzdött az ellen, hogy az emberek jeleket és csodákat várjanak. Azok az emberek, akik a keresztyénségben is élményeket hajszolnak, ingatag talajra építik keresztyénségüket. Az Úr nem ilyen szubjektív alapra akarja felépíteni életünket, hanem az ige tárgyilagossága valóságára.

Ha hitre szeretnél jutni, ha azt akarod, hogy beteljesedjék torzó életed, becsüld meg Isten ígését. Lehet, hogy ez Neked kevés, lehet, hogy másképp akarsz hitre jutni, de Isten nem úgy találkozik az emberrel, amint az ember akarja, hanem ahogyan Ő akarja. Nekem nincs jogom megszabni, hogy hogyan találkozzunk. Ha egy könyvet adott a kezembe, el kell fogadnom, mint ahogyan a szerecsen főember elfogadta. Talán én is hiába olvasok 52, vagy még több fejezetet értetlenül, de az Ő beszéde nem tér vissza üresen. Egyszer elérkezem én is ahhoz a fejezethez, ahol megnyílik előttem Isten titka.

Az érthetetlen kereszt.

A szerecsen főember Ezsaiás próféta 53. fejezetének akadt meg a bibliaalvasásban. Ez a fejezet Isten Bárányáról szól, aki a Golgotán bűneinkért szenvedett és meghalt. Eljutott tehát a keresztig. Itt azonban megáll. Szeme meglátja a betűket, Filep még hallja is, amint fennhangon olvassa, de az olvasásból is rögtön nyilvánvaló, hogy nem érti a kereszt titkát.

Itt van — a golgotai keresztnél — a hitrejutás útjának a fordulópontja. Ennek a kikerülésével nem lehet igaz hitre jutni, pedig nemcsak az őember, hanem a „vallásos” ember is szeretné kikerülni a keresztet. A szerecsen főember is „vallásos” ember. Komolyan, buzgón, áldozatosan keresi Istent. Isten is csodálatosan keresi őt. Megelegszik Isten ígésével s ha nem érti, akkor is olvassa,... de a keresztel nem tud mit kezdeni. A keresztről való beszéd ma is boldogság és botránkyó az embernek. (I. Kor. 1:18—23). Azt mindenki hajlandó elfogadni, hogy az, ami nagypénteken a keresztén történt, a világ legnagyobb tragédiája, eszmékért elszenvedett hős vértanúhalál, de hogy a keresztén Isten Báránya váltságot szerez a világ bűneiért, ezt a természeti ember nem hajlandó befogadni.

A kereszt az ember számára mindenkép ész-szerűtlen.

A gondolkodó emberi elme számára jogi lehetlenség az a helyettes elégtétel, amely a keresztén tör-

ténik akkor, amikor Isten egyszülött Fiában önmagára veszi a világ minden bűnét, hogy elszenvedje érettünk és helyettünk annak minden büntetését. Már maga a helyettesítés is jogi lehetetlenség. Aki más helyett akarja leülni a büntetés, megbüntetik érte s a bűnös sem mentesül büntetésétől. A bírónak és az elítéltnak az a személycseréje pedig, amely a kereszten áll előttünk, az emberi értelem előtt naiv romantikának látszik.

A gondolkodó emberi elme számára erkölcsi lehetetlenség is az, ami a kereszten történik. A bűnösért ártatlan szenved ott. Az ilyen eset mindig felháborítja az ember igazságérzetét. Úgy érezzük, hogy az osztó igazság a társadalom fundamentuma és ez azt kívánja, hogy mindenki a maga bűneiért lakoljon s ártatlanul senki se szenvedjen.

A keresztt az ember számára mindenképp megalázó. Ezért sem kell az embernek.

A keresztt kegyelmet hirdet, az ember pedig jogot akar és nem kegyelmet. A kegyelemre utaltság elismerése ugyanis megalázó. Amint a mindennapi életben jogot és nem jóindulatot akar az ember a maga számára biztosítani, épp úgy viselkedik az üdvösség kérdésében is. Nem kegyelemből akar a mennybe jutni, hanem a maga erejéből. A legnagyobb erőfeszítésekre is hajlandó azért. Építi újra meg újra az ószövetség Bábel-tornyát, hogy az égbe feljuthasson. Alulról akarja meghódítani a mennyet s nem akar belenyugodni abba, hogy a mennyei Jeruzsálem felülről száll alá. Nem tud belenyugodni abba, hogy erre a kérdésre: „Kicsoda üdvözülhet hát?” Jézus így felel: „Embereknél ez lehetetlen.” (Máté 19:25–26). Hiába

mondják néki, hogy a földről az égbe nem vezet út, csak az égből vezet le a földre, nem tud ebbe a megalázó ténybe belenyugodni. Ezért hajlandó az ember nagy lelkesedéssel csatlakozni minden olyan valláshoz, amely a keresztt kikerülésével akarja megoldani a bűn kérdését. Hajlandó arra, hogy a büntetést jóvá tegye, vagy levezekelje, de hogy a kegyelmet elfogadja, arra nehezen fanyalodik rá. Pedig itt van a keresztyénség lényege. Ezért egyedülálló a keresztyénség. Ezért nem fejlődési foka, vagy akár csúcsteljesítménye a keresztyénség a különböző emberalkotta vallásoknak, hanem emberi elme által ki nem található kijelentés.

De idegenkedik az ember a kereszttől azért is, mert a keresztt irtóztató. Megmutatja a bűnt a maga teljes szörnyiségében.

Lukács 23:26–31-ig van megírva az, hogy a jeruzsálemi nőkre milyen hatást tett a Krisztus kereszttje. A női szívek nem bírták könny nélkül nézni a fájdalom útján kereszttje alatt roskadozó s talán többüknek ismeretlen, vérverítékes embert. Jézus hozzájuk fordulván, így szól: „Ne sírjatok én rajtam, hanem ti magatokon sírjatok és a ti magzataitokon. Mert ha a zöldelő fán ezt művelik, mi esik a száraz fán?” Ez az esemény elénk állítja a nagy kérdést: Milyen nagynek kell lennie az ember bűnének, ha az ártatlannak helyettes elégtételképen ennyit kell szenvedni!

Nem nézhetem ezt a kérdést csupán egyetemes emberi szempontból úgy, mintha az emberi bűnök nagy hegyében csupán csak egy kicsiny rög lenne az én bűnöm. Krisztus az egész emberiségért szenvedett ugyan, de szenvedésére minden egyes embernek úgy

kell tekintenie, mint amely egészen és kizárólagosan az ő bűneiért történt. Amikor pedig így az okozatból visszakövetkeztetek az okra, Krisztus szenvedéséről a magam bűnére, nem elég, ha a nagypénteki eseményre gondolok csupán. Krisztusnak egész élete szenvedés volt.

Lejön a mennyből, ahol mindenki szereti őt, a földre, ahol mindenki gyűlöli. A barmok összebb húzódnak, hogy helye legyen a világ Megváltójának, de az emberek nem hajlandók összebbhúzódni érte. Még bölcsőt sem adnak neki s ágyat sem a vajúdo anyának. Kell-e ennél proletárabb születés? Kint a bethlehemi mezőn megnyílik ugyan az ég és angyalok serege zeng éneket, de hent az istállóban teljes proletár-sorsban barmok lehelletétől melegítve fekszik a szalmán Krisztus. Még értelmesen szét sem tud nézni a világban, máris menekülnie kell, mert gyilkos haraggal keresik. Otthontalan, hazátlan. Az övéi közé jön, de az övéi nem fogadják be.

Lejön a világra, hogy megváltsa azt s világmegváltó szolgálat helyett kenyeret kell keresnie a családnak. József ugyanis valószínűleg korán elhal, hiszen később az evangéliumok nem emlékeznek meg róla s így Jézusnak kell a családfő szolgálatát vállalnia. Aki érezte már, hogy hatalmas erők feszülnek benne, de alkotásra módja nem nyílik, az meg tudja érteni, mit jelenthetett Jézus számára vállalni hosszú éveken át a gerendák ácsolását a világmegváltás munkája helyett.

Amikor elérkezik nyilvános fellépésének ideje, elindul s amerre jár, tanít, gyógyít, vigasztal. Oda szeretné vezetni és szeretni az embereket Istenhez, azok azonban kuruzslót, csodadoktort látnak benne, sőt

még Belzebub emberének is gondolják. Tanítványai sem jelentik számára mindig azt a megértő kört, amelyre olyan szüksége volna. Sokszor kell elszenvadnie őket. Mikor leginkább volna rájuk szüksége, akkor is elalszanak. Ellenségei ellenben ébren vannak. Árnyékként kísérik őt, tört vetnek neki. Csapdák között kell állandóan járnia. Nem akkor kezdődött tehát bűneimért való szenvedése, mikor ráhullott kezére a porkolábok bilincse. Addig is szenvedés volt az élete. Nagycsütörtök és nagypéntek csak betetőzése volt szenvedésének. A testi kínzás rettenetessége, a bitó szégyene, a vesztőhelyen elszenvedett halál, a barátai gyávasága, ellenségeinek gúnyolódó káröröme, a csöcselék szájtáti báméskodása... Rettenetes még rájuk is gondolni. Végül Isten is elhagyja őt. Könnybe borul a szemem, elszorul a szívem, ha elgondolom, hogy olyan nagy az én bűnöm, hogy egy ártatlannak is csak ennyi szenvedése elég érte.

Itt érkeztünk el a kereszt érthetlenségének legkézzelfoghatóbb okához. Nem kell az embernek a kereszt, mert az kibírhatalan. Nem bírja az ember elhordozni azt, hogy más szenvedjen érte s különösképen nem bírja elhordozni azt, hogy az szenvedjen ártatlanul érte, aki szereti őt s akit ő is szeret. Gondoljunk csak arra, hogy mikor rajtunk következik be Isten fenyegetésének valóra válása s Isten az én bűneimet bünteti meg hitvestársamon, gyermekeimen, vagy unokáimon, hogyan tudunk akkor könyörögni azért, hogy inkább zúduljon ránk sokszorosan bűnünk büntetése, csak nekik ne kelljen szenvedniök érte!

Pedig a keresztben fordul meg minden. A szerencsén főember is vagy megismeri a kereszt titkát és akkor

hitre jut, vagy nem s akkor hiába minden jeruzsálemi zarándoklat s minden bibliaolvasás is. A kegyelmes Isten és a kegyelemre szoruló ember csak a golgotai kereszten tud egymással találkozni. (Ezért az egyetlen megoldás a kereszt. S ezért egyben az egyetlen evangélium is. Ésszerűtlen, megalázó, irtóztató, gyötrelmesen kibíratatlan, de nincs más megoldás. Ez lehet „bolondság azoknak, akik elvesznek, de nekünk, akik megtartatunk, Istennek ereje”. (I. Kor. 1:18.) Amikor a pusztában a kígyómarta nép rakásra hullott, Isten az érkígyót emeltette fel Mózesrel. Hányan mondhatták kínjaik között fetrengve, hogy minek ez a hókuszpókusz, de akik hittel tekintettek fel reá, azok ezen a „bolondságon” át meggyógyultak.

János evangéliumának első fejezetében van megírva Keresztelő János bizonyágtétele Jézusról. Mikor meglátja őt, ezt mondja róla tanítványainak: „Imé az Istennek báránya, aki elveszi a világ bűneit”. (Ján. 1:29.) Ezt akarta Filep is megvilágítani a szerezsen főember előtt. Ezt akarja előttünk is világossá tenni Istennek Szent Lelke. Ember! Miért hordozod bűneid terhét, mikor úgyse bírod? Miért nem adod oda az Isten Bárányának, mikor ő azért jött, hogy a világ minden bűnét magára vegye? Lehetetlen mindezt megrendülés nélkül végig gondolni. Lehetetlen a kereszt alatt nem hinni, hogy szeret az Isten. Lehetetlen a kereszt alatt — ha egyszer igazán megállunk alatta — meg nem hódolni a kereszten kijelentett isteni kegyelem előtt.

Ha majd nem fonákáról, hanem színéről látjuk a világ történelmét, mint Isten szötteését, meglátjuk, hogy Isten mindent jól cselekedett s mindent üdvösségünkért csinált. Nem volna csoda, ha az üdvözültek seregében

ezért volna tele Isten dicséretével minden szíj és minden száj, mégis a mennyben csak egy ének zeng az üdvözültek ajkán, a Bárány éneke: „Méltó a megöletett Bárány, hogy vegyen dicsőséget”. (Jel. 5:12.) Isten többi jótette, amiben e földi életben részünk volt, mind eltörpül a kereszten kijelentett bűnbocsánat kegyelme mellett.

A szerezsen főember Filep bizonyágtétele után így áll oda a kereszt alá s meghódol a megöletett Bárány előtt.

A közösség.

A golgotai kereszt és az Ige, mint róla szóló beszéd, egyedül is elvégezhetné a hitrejuttatás munkáját. Istennek azonban tetszett, hogy a kereszt és az írás közé a hitrejutás útjában közbeiktasson még egy tényezőt: az embert. Ebben a történetben ez az emberi tényező Filep.

A keresztet és a róla szóló írott bizonyágtételt az ember számára egy másik emberen keresztül teszi Isten érthetővé. Hiába lett volna a kereszt s a róla szóló biblia, nem értette volna meg Filep magyarázata nélkül a főember. Csak így juthatott hitre. A hitrejutásnak feltétele tehát a másik emberrel vagy emberekkel való közösség.

A hitrejutáshoz nélkülözhetetlen a közösség, mert ez az Isten által előírt rendje a hitre való jutásnak. Róma 10:14—17 szerint a hit hallásból és nem olvasásból van. Ez nem azt jelenti, hogy Isten igéjének olvasása nem végezhető el egyedül is a hitre juttatás munkáját. Az olvasott ige is elvégezheti ezt. Istennek azonban mégis úgy tetszett, hogy közbeveessen valakit. Mennyivel egyszerűbb lenne a hitrejutás, ha Isten ki-kapcsolta volna belőle a másik embert, mint közvetítőt! Istennek volna hatalma arra, hogy angyalok hirdessék ma is az evangéliumot, mint az első karácsonyon. Mégsem szent angyalok útján hirdetteti az evangéliumot, hanem bűnös emberek által.

Filepnek is megvoltak a maga bűnei. Lehetek életében olyan mozzanatok, amelyek alkalmatlanná tették őt erre a munkára. Istennek mégis tetszett, hogy ilyen bűnös ember hirdesse az evangéliumot.

Sok botránkozást okozott és okoz ez az emberi közbevetés. Sokan érezték már feljogosítva magukat arra, hogy elutasítsák maguktól a hitet azon a jogcímen, hogy a pap is csak prédikálja a vizet, maga azonban bort iszik. Nem mentség azonban a hitetlenségemre az, hogy kicsoda az, aki hirdeti az igét. Nem énrám tartozik, hogy a pap, vagy bárki más méltatlan arra, hogy Isten igéjét hirdesse. Azért ő felel. Isten előtt nem lesz könnyű a számadása. De ha az, amit hirdet, Isten üzenete, nekem nem lehet mentségem, hogy azért nem fogadom el, mert méltatlan ember a hirdetője.

Máté 23:2—3-ban ezt mondja Jézus: „Az írástudók és a farizeusok a Mózes székében ülnek: Annak okáért amit parancsolnak néktek, mindazt megtartsátok és megcselekedjétek; de az ő cselekedeteik szerint ne cselekedjétek. Mert ők mondják, de nem cselekszik.” Jézus Krisztus előtt teljesen hitele vesztettek voltak a farizeusok, mégis arra kötelezte hallgatóságát, hogy Isten általuk szóló üzenetének engedelmességedjenek.

Az ige hirdetőit tehát még az egyházzal sem szabad azonosítanunk, nemhogy Istennel! Szabaduljunk meg tehát attól a súlyos tehertől, amely Istent botránkoztat meg a papok ostobasága és gonoszsága miatt.

A hitrejutáshoz nélkülözhetetlen a közösség azért is, mert ez az útja a Szent Lélek közlésének. A hitet a Szent Lelken keresztül, a Szent Lelket azonban csak a közösségen keresztül adja Isten. Keresgéltem, hogy legalább egy igét találjak a bibliában, vagy egy törté-

netet, amely bizonyítaná, hogy nem így van, — és nem találtam. A Szent Leiket közösségben adja Isten. Amíg a tanítványok bujdokolnak, szerteszét járnak, nem tudnak hitrejutni, de amikor a feltámadás után az aszszonyok híradására összegyűlnek, Jézus ezt mondja nekik: „**Vegyetek Szent Lelket**” (János 19:22).

Cselekedetek 2:1-ben is ezt olvassuk: „**És amikor pünkösöd napja eljött, mindnyájan egyakarattal együtt valának.**” Nyugodtan lehetne fordítva is írni: Mikor mindnyájan egyakarattal együtt valának, pünkösöd napja eljött. Pünkösöd előzménye és következménye is az egyakaratra jutott közösségnek. Ahol a keresztyének közösségben vannak, ott a Szent Lélek kitöltetik és a Szent Lélek ha kitöltetik, mindig közösséget munkál, erősít. Nem a szám teszi a közösséget. Ha kettő, vagy három van együtt az Úr nevében, már akkor is köztük lehet. A szerecsen főember történetében is hárman vannak együtt: a szerecsen főember, Filep és az Úr Jézus Krisztus. Lehet botránkozni azon, hogy miért így adatik a Lélek, de változtatni nem tudunk rajta.

A hitrejutáshoz nélkülözhetetlen a közösség azért is, mert ez a **hit megtartásának az útja**. A hit ugyanis nem állandó állapot, nem ismeretállomány, ami örökre az enyém. A hitnek élete van, amely nő és fogy. Dinamikus valami. Születése, növekedése, fogyása és halála is van. Csecsemőként születik. Kicsiny, mint a mustármag. Ahogy a csecsemőt is családi körbe helyezi Isten, ugyanúgy keresztyén közösségbe helyezi a hit csecsemőjét is és azt akarja, hogy vegyük körül szeretettel. Kell tehát a hit csecsemőjének a közösség, ahol ápolják, védik, táplálják.

Közösségben nő a hit. Ha valaki meg tudott volna

állani egymaga a hitben, úgy Pál apostol bizonyára. Mégis vágyódott mások után. Nemcsak azért, hogy szolgáljon nekik a hitrejutásban, hanem azért is, hogy növekedjék az ő hite is a többieké által. Érdekesen nyilatkozik meg ez a közösségvágy Róma 1:11—12-ben, ahol ezt írja: „**Mert kívánlak titeket látni, hogy valami lelki ajándékot közölhessek veletek a ti megerősítéseitekre. Azaz, hogy együtt felbuzduljunk tinálatok egymás hite által, a tiétek meg az enyém által.**” Vinni szeretné a rómaiaknak, amit Istentől kapott, egyszerre azonban eszébe jut, hogy ez csak fél igazság. Azonnal korrigálja magát: „**Egymás hite által!**” A rómaiakkal való találkozásban nemcsak adni fog ő, hanem kapni is. Neki is kell hiterősödés s ezt a rómaiakon át fogja neki megadni Isten. Így érti meg az ember, miért keresett Pál mindig munkatársakat. Nem testi szolgálta, nem fullajtár, de közösség kellett neki. Ezért visz mindig magával valakit, legalább egyet. A hitének kell ez a közösség.

Közösségben tisztul a keresztyén élet.

A hit mindig gyakorlati dolog. Nem lehet a hitet a cselekedetektől elválasztani, a kettő összetartozik. (Jakab 2:18.) A hit gyümölcse a megszentelt élet. Ahol rossz a gyümölcs, a fával van baj s ahol baj van a fával, rossz a gyümölcs. Csodálatos körforgás ez. A beteg, gyenge, vagy holt hitnek beteg, gyenge, vagy nincs megszentelt élete, a meg nem szentelt élet pedig megrontja a meglévő hitet is.

Az élet megszentelődéséhez nem lehet nélkülözni a közösséget. A csecsemő sem tudja magát tisztába tenni. A keresztyén ember is újból és újból a szennybe kerül, mint a kis gyermek. Ha nincs közösség, amely

tisztába tegye, belepusztul. I. János 1:7 így szól: „**Ha pedig a világosságban járunk, amint ő maga a világosságban van: közösségünk van egymással és Jézus Krisztusnak, az ő Fiának vére megtisztít minket minden bűntől.**” Közösségben tisztít meg tehát a Jézus vére. Embereken át tisztít meg. Nem kellemes ez annak sem, akinek végeznie kell, de annak sem, akit tisztába tesznek. Ha valaki a keresztyén tisztító szolgálatot gorombán, durván látja el, azért ő felel, de ha a meg nem felelő formák miatt nem fogadom el, azért meg én felelek. Ezért van szükségünk hitünk érdekében közösségre, hogy hitünk megszentelt életet, megszentelt életünk növekedő hitet teremthessen.

Közösségben jut át a hit a holtpontra.

Minden ember hitéletében vannak holtpontok. Borzalmas nagypéntekre virradó éjszakák, mint amikor Péter megtagadta mesterét. Ilyenkor elfeled az ember mindent. Azt is, amit az Úr mondott, azt is, amit ő ígért. Leül melegedni a világ tüze mellé s megszólal benne az ördög: Minden elveszett! Nincs ilyenkor menekvés, ha nincs, aki imádkozzék értünk. Önmagáért nem tud az ember ilyenkor imádkozni. Nincs bátorsága sem már hozzá. Péter is elveszett volna ebben a borzalmas állapotban, ha Jézus nem imádkozott volna érte ígérete szerint. A hit éltető levegője az imádság. A növény, amely nem jut levegőhöz, elpusztul. A közbenjáró imádság levegője nélkül elpusztul a hit. Nem lehet megtartania hitét annak, akiért nem imádkoznak.

Így érthető meg Jakab 5:14–16 is: „**Beteg-é valaki köztetek? Hívja magához a gyülekezet véneit és imádkozzanak felette, megkenvén őt olajjal az Úrnak nevében. És a hitből való imádság megtartja a bete-**

get, és az Úr felsegíti őt. És ha bűnt követett is el, megbocsáttatik neki. Valljátok meg bűneiteket egymásnak és imádkozzatok egymásért, hogy meggyógyuljatok: mert igen hasznos az igaznak buzgóságos könyörgése.” A közösség kell a gyógyuláshoz.

A közösség azonban nem mindig konferenciális közösség.

A konferenciák magaslati levegőjében olyan jó lenni s olyan könnyű hinni. Ez az a terület, amelyen a hit virága csodálatosan nyílik. A világban azonban nem olyan a közösség, mint a megdicsőülés hegyén volt. A világban jobban kiütözkönek a különbségek. A közösség ugyanis sohasem az egyforma emberek társasága. Milyen nagy különbség van a szerencsén főember és Filep között is! Fajtabeli, tudásbeli, egyéniségbeli különbség. És mégis ez a két, egymástól teljesen elütő ember alkotja azt a közösséget, amelyben a hit ajándékát adja Isten.

Nagy különbség volt az apostolok között is. Korban, társadalmi állásban, műveltség szempontjából is. A nős Péter mellett a tejelelesszajú János. Vámszedők mellett halászok. Máté írni, Júdás számolni tud, mások analfabéták. Jellem dolgában is milyen nagy különbség van közöttük! A fellobbanó, előtérbe tolakodó Péter, a hitetlenharagú Jakab és János, a tudatlan Filep, a tolvaj Júdás. És mégis megáldott közösség volt.

Milyen különbség volt Apollós és Aquila meg Priscilla között! (Csel. 18:24–28.) Apollós csodálatos műveltségű tudós, ékesen szóló, Aquila és Priscilla egyszerű iparos házaspár, mégis ők tanítják a tudóst, aki így növekszik hitben a közösségben. Ha Apollósnak nem lett volna elég alázata ahhoz, hogy elhordozza

ezt a két egyszerű embert, nem tudott volna olyan magasságokba eljutni a hite.

Istennek tetszett az, hogy bűneikkel harcoló és bűneikre kegyelmet kapó, de bűneikben újra meg újra elbukó emberek közösségében növekedjék az ember hite. Sok a botránkozás ezen. Erkölcsileg is szentek, megtisztultak fehér közössége kellene az ember véleménye szerint, Isten pedig megkegyelmezett, de bukácsoló nyomorultak közösségébe teszi az embert. Istennek az az akarata, hogy a konkoly és a búza együtt növekedjék.

Ha szeretnénk hitre jutni és ha pislákoló hitünk tüzet éleszteni akarjuk, nem szabad magunkra maradni. Testvéreket kell keresnünk. A keresztyén élet zárándokútja mellett sok a holttest. Csontvázak. Szomjanében elveszett, széttépett emberek. Erre a sorsra jutottak, mert magánosan akartak menni. Vannak közöttük emberek, akikre valamikor felfelé néztünk. Magánosan jártak s elsikkadtak, posványba jutottak. Elszörnyülködünk, hogyan juthatott idáig az ember! Pedig ide kellett jutnia, mert magában akart keresztyén lenni. Nincs Robinson-keresztyénség. A tüzet nemcsak táplálni kell, hanem együtt is tartani. Elalszik, ha szétdobálják. A szétrúgott parázs is csak úgy marad meg, ha gyujtani tud ott, ahová esett, ha tehát új közösséget teremt.

Keressd a testvért, keressd a hívők társaságát. Ne nézd le őket, mert kevesebb az olvasottságuk, kevesebb az iskolázottságuk. Vannak Istentől tanított egyszerű emberek. Ne botránkozz meg a bűneiken sem. Hidd el, hogy harcolnak vele s utálják érte önmagukat. Ha ta-

lán rejtegetik is, jobban fáj nekik, mint gondolnád. Szenvedjétek el egymást szeretettel!

Ne feledjük, hogy a szentek közössége hit-cikk (3-ik hitágazat). Most még nyomorult földi alakjában látjuk, egykor majd dicsőségben.

A szerecsen főembernek volt vágya, volt bibliája, de Filep nélkül soha sem mondta volna el: „**Hiszem, hogy a Jézus Krisztus az Isten fia.**” (Ap. csel. 8 : 37.) Ezért érdemes volt maga mellé ültetni, végighallgatni ezt az izzadtságzagú, poros, ismeretlen s nem az udvari formák között ismerkedő, egyszerű embert. Érdemes volt alázatosan tanítványának lenni.

Úgy látszik, magában senki sem tudja szilárd hittel elmondani, hogy Jézus Krisztus Isten fia, — csak másokkal együtt!

Tovább!

Milyen csodálatos az a pár óra, amelyet együtt tölt egymással a szerecsen főember és Filep! Azelőtt nem ismerték egymást. Filep sem tudta, hogy él a szerecsen főember, és a szerecsen főember sem tudta, hogy van a világon Jézus Krisztus és keresztyénség. Két ismeretlen ember találkozik Krisztus lábainál, és ott ez a két vadidegen ember testvérré és barátta lesz. Együtt ülnek a szekéren. Ha valaki látta volna őket, csodálkozott volna, hogyan kerül egymás mellé a szerecsen és a zsidó, a főember és az útszéli vándor. Együtt hajolnak a Biblia fölé és keresik benne a Jézusról szóló evangéliumot.

De ez nem tarthat örökké. Egyszer elérkezik a pillanat, amikor egymástól el kell válni. Nem tudunk arról, hogy Filep kikérdezte volna a szerecsen főembert családi körülményeiről. Nem tudunk arról sem, hogy ugyanezeket a szerecsen főember megkérdezte volna Fileptől. Nem voltak kíváncsiak egymásra, csak Krisztusra. És most ütött a búcsú órája. El kell válniok egymástól és mindegyiküknek tovább kell menni. Nem olvasunk arról, hogy romantikus búcsúzkodási jelenetet rendeznének, hogy megígérik, majd hírt adnak egymásnak magukról. Minden romantika nélkül, a búcsúzkodás minden megindultsága nélkül, mint valami egészen természetest veszik azt, hogy a kapocs, amelyet Isten teremtett közöttünk, felbomlik és mindegyik megy a maga útján tovább.

Ez a keresztyén élet: Tovább! Mindig csak tovább! **Tovább kell mennünk a hit útján.** A szerecsen főember látja, hogy van Krisztus, aki őt megváltotta. De még mennyi minden van, amit nem lát, amit nem tud! Néki is tovább kell mennie a hitnek útján.

De ne gondoljuk, hogy a hitnek útja intellektuális út. Az is. De a hit nem ismerethalmaz. A hit tulajdonképpen döntés az Isten mellett. Nekünk pedig egyszersmindenkorra, véglegesen döntenünk nem lehet. Hiába döntöttél ma Isten mellett és hiába volt komoly ez a döntés, hiába mondtad: „Ígen Atyám, én néked fogok szolgálni!”, — vedd tudomásul, hogy holnap reggel újra kell döntened. És ha holnap nem jól döntesz, hitedet holnap széjjelfújja a Sátán. És ha holnap jól döntöttél, holnapután újból döntened kell. A hitnek útján tehát mindig tovább és tovább kell mennünk, mert a hit folyton megújuló döntés.

A hitnek van érzelmi oldala is. A hit a szeretet egyik formája. A szeretetnek pedig élete van. Gondoljunk csak arra, hogy mennyire másképpen szeretem ma a feleségemet, mint húsz esztendővel ezelőtt! Nem mondhatom, hogy ma nem szeretem, de ma másképpen szeretem. Mindig tovább kell haladnom az Isten iránt való szeretetben is.

A keresztyén élet területén nincsen bevégeztség. A keresztyén ember sohasem kész, hanem mindig csak készül. (Luther.) Ezért kell mindig tovább mennem. Amely pillanatban megállok, már visszaestem. Nem értük még el a célt, csak megragadt Jézus Krisztus. Tovább kell tehát mennem a hit útján. Ha nem fogok tovább menni, ha nem fogok naponként, újra meg újra

dönteni, akkor vége van a keresztyénségemnek. A parancs tehát: Tovább a hitnek útján, mindig előre!

A másik parancs: **Tovább az Istenre hagyatkozás útján!**

A szerencsen főember olyan élményen ment keresztül, amilyent még sohasem élt át. Amikor leszállt a szekérről és megkeresztelte Filep, úgy elfogta az élmény nagyszerűsége, hogy észre sem vette révületében Filep eltűntét.

Figyeljük meg, mi történik a szerencsen főemberrel. Előbb eltűnik az ember, akin keresztül hitre juttatta őt Isten, azután bizonynal megszűrkül az élmény is, mert az élménynek az a természete, hogy nem rögzíthető és nem állandósítható. Előbb elveszti az embert, azután az élményt. Emlék marad csupán mind a kettő az életében. Ez az Isten pedagógiája. Minden megtérésnél látjuk, hogy ez az Isten módszere.

A legtöbb ember először mindig egy emberhez tér meg, akin keresztül Isten hirdeti neki az evangéliumot. Isten azonban azt akarja, hogy az ember ne emberhez térjen meg, hanem Őhozá. Ezért veszi el Filepet is a főembertől. Pedig úgy kellett volna ennek a komornyiknak Filep, mint a hajlékony rózsaszálnak a karó. Mégis elveszi tőle. Mert az Isten mindig elveszi tőlünk azt, akihez megtérünk. Nem akarja, hogy az ember olyan legyen, mint a melegházi növény. Azt akarja, hogy a keresztyén ember olyan legyen, mint a mezei virág, amelyet tűz a nap, megtép a vihar, de amely meg tud állani, s nem ijed meg a csípő dértől, a fagytól.

Néha úgy veszi el Isten tőlünk azt az embert, akihez megtérünk, mint ahogyan Filepet elvette. Van

azonban úgy is, hogy Isten kénytelen sokkal gorbábban elvenni tőlünk az embert. Kezdő keresztyén embereknek mindig legnagyobb próbatétele az, hogy megbotránkoznak azokon, akik példaképként állanak előttük. És az Isten mégis engedi. Felnyitja a szemünket, hogy kiábrándítson azokból, akik hirdették nekünk az evangéliumot, hogy így ne emberekhez ragaszkodjunk, hanem az Úr Jézus Krisztushoz. Elveszi az embert mellőlünk, hogy egészen reá tudjunk hagyatkozni.

De elveszi az Úr az élményt is. Az élmény ugyanis az emberből való és éppen ezért veszedelmet is rejt magában. Csak hármat említek meg ezekből a veszedelmekből.

Az egyik az üdvbizonytalanság. Az élményekbe kapaszkodó ember érezni akarja mindig, hogy Isten megbocsátotta bűneit. Nem hitben akar járni, hanem látásban. És mert ezt nem mindig tapinthatja ki, meginog a hite. Pedig nem azon van a hangsúly, hogy érzem-e, hogy bűneim meg vannak bocsátva, s hogy van előlöt valami eksztatikus örööm, hanem, hogy elhangzott-e felettem: „A te bűneid megvannak bocsátva.” Ne hajszoljunk élményeket és ne essünk kétségbe akkor, amikor az élmények elmúlnak, mert mihelyt szubjektív alapokra akarjuk felépíteni üdvbizonyosságunkat, ráléptünk arra a mocsárra, amelybe bele fogunk pusztulni.

A második veszedelme annak, ha az ember élményeket hajszol, az, hogy az élmény üdvszerző cselekedetté válik a szemünkben. Az üdvösség nem a mi munkánk, hanem Isten kegyelmi ajándéka. Amikor a kereszten elhangzott, hogy „**Elvégeztetett!**” — valóban

minden elvégeztetett. Én nem tehetek semmit hozzá. De az ember mégis szeretne maga is tenni valamit. Még a hívők is sokszor úgy látják, hogy a hit az ő jó cselekedetük, amellyel hozzájárulnak az üdvösségükhöz. Azt hiszi a hívő is sokszor, hogy az ujjongó mosolygás, a túláradó öröm az, amivel hozzájárul az üdvösség elnyeréséhez.

A harmadik rettentő veszedelme annak, ha élményeket hajszol valaki, hogy egész keresztyénisége egocentrikus, önző keresztyéniséggé válik. Én, én, és mindig csak én! Milyen jó az Isten énhozzám! Milyen álmokat láttam én! Én milyen csodálatos lelkiürdőben voltam itt! A keresztyéniség ezzel ellentétben éppen az, hogy Isten keresztülhúzza ezt a szót: „én”, és kivilágítja, mint egy transzparenst, ezt a szót: „Ő”.

Hát akkor mit hagy meg Isten minékünk? Amit a szerecsen főembernek meghagyott: az ígét, és a szentségeket. Mije maradt néki? Két objektív tényező. Egy papirusz-tekercs: Esaiás próféta könyve és az a tudat, hogy meg van keresztelve. Ez a kettő néki elég. Legyen néked is elég ez a kettő: az ige és a szentségek. Ember, élmény elhagyhat, az Úr jobban veled marad, mint bármelyik ember s bármilyen felejthetetlen élmény. Veled marad az Úr az Ő ígétében és a szentségekben. Mit jelenthetett a szerecsen főember számára is az a tény, hogy meg van keresztelve! Így szólhatott: Nem a magamé vagyok, hanem az én Uramé. Nem én adtam át magam néki, hanem Ő fogadott magáévá. Gyermeke lettem. Úgy vigyáz reám, mint saját gyermekére. Nem nekem kell kétségbeesve belékapaszkodnom, Ő fogja kezemet.

A keresztség a hátunk mögött van. De most Isten

a másik szentséget adja nekünk: az Úr vacsoráját. Lakást foglal a szívemben. Ő, az erősebb, velem jön, nem úgy, hogy rajtam kívül van, hanem úgy, hogy bennem van.

S azután van bibliánk, amelyben Ő szól hozzánk!

Hát szegényen bocsát el minket az Úr? Dehogy bocsát el szegényen! Nagyobb kincs az, hogy Isten az enyém, mintha állandóan evangélizáción lehetnék. Nagyobb dolgot ad nekünk, amikor az ígét és a szentségeket nekünk adja.

Van Istennek egy harmadik parancsa is: **Tovább az örömnél útján!** (Ap. cs. 8. 39.)

A keresztyén élet útján nagyon sok szomorúság van. Amint a testi születés úgy kezdődik, hogy a gyermek sír, a keresztyén élet is úgy kezdődik, hogy a keresztyén ember sír. Siratja eltékozolt, gonosz életét. Ennek a szomorúságnak mindig bennünk kell ugyan lenni, mégis tovább kell mennünk az öröm útján.

Hogyan tud a keresztyén ember tovább menni az öröm útján? Úgy, hogy egyre több lesz szívében a hála. Csak a hálás emberek tudnak örülni. A keresztyén ember azért tud örülni minden napnak, minden megtermékenyítő esőcseppnek, minden karéj kenyérnek, minden sikeres munkájának, mert tudja, hogy ebben néki nincs semmi érdeme, mindezt kegyelemként kapta. Ezen az úton először bűnbánattal, azután könyörgéssel, majd hálaadással és végül dicsérettel lesz tele a szívünk. Pál apostol is ezért tudott énekelni idején, rettenetes földrengéskor dicséretet énekelni Istennek.

De Istennek még egy parancsa van: **Tovább a munka útján.**

Filepről azt olvassuk (Ap. cs. 8/40), hogy tovább kell mennie a munkára. Nincsen ideje lefeküdni a dicsőség párnájára. Mennie kell. Várja az új munka, ahová az Úr küldeni akarja. De nemcsak Filipet várja a munka. Egészen bizonyosan várja a szerecsen főembert is, mert ha az ő megtérése igaz volt, akkor a szerecsen főembernek bizonyosságot kell tennie megtéréséről. Ha a szerecsen főember megtérése igazi megtérés volt, akkor arra a kérdésre, amelyet hozzá akár a királyné asszony, akár a felesége, akár a gyermekei, akár az alantasai intéznek, hogy mi történt Jeruzsálemben, el kell beszélnie, hogy találkozott Krisztussal. Ez az, amiről itt nincsen feljegyezve semmi. Az evangélizáció a te történeted is csak eddig íródik és nem tovább. A további történetet néked kell megírnod.

Nem juthatok be a mennyországba egyedül, csak akkor, ha másokat is hitre segíték. Ezért kell menthetlenül rálépni a keresztyén munka és bizonyosságtétel mezejére. Ezért fordul meg minden azon, hogyan lépek be otthon családom körébe. Ezért nem szabad senkit sem kétségben hagynom afelől, hogy mi történt velem. Ezért kijárhat sok ferde tekintet; minden bizonytalanságnak nagyon komoly, vallásos és egyházas emberek, akik azt fogják mondani, hogy mindez túlzás, éljek józanabb keresztyén életet, de beszélhet a világ, amit akar, nékem az a fontos, hogy Jézus Krisztus mellett döntöttem, és nékem az a fontos, hogy mellette kitartsak.

Tovább, tovább! — Óh, milyen súlyos ez a szó! Tovább, és mindig tovább, egészen az Isten hegyéig. Ott majd lesz egyszer Isten népének szombatja. Ott

egyszer majd mind azok lesznek együtt, akiket az Úr a magáévá tett, vérével megmosott, és fehér ruhába öltöztetett. Ott majd nem kell remegő kézzel búcsúzni egymástól. De addig mindig ez a parancs: tovább, tovább, ezerszer tovább és örömmel tovább!